

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **Ing. V. K.**, bytom L.,K.K., zastúpeného Mgr. D. S., advokátom, F.F.X., K., proti žalovanému: **JUDr. I. S.**, správkyňa konkurznej podstaty **K. I. spol. s r. o. K.**, N., K. – mestská časť Šaca, IČO: X., **o určenie pravosti pohľadávky vo výške 3 300,70 eur (99 436,77 Sk)**, vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 13Cb/788/2000, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Obo/57/2010-325 zo dňa 26. mája 2010, právoplatného dňa 9. júla 2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolací súd uznesenie súdu prvého stupňa a uznesenie odvolacieho súdu **zrušuje** a vec **vracia** súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Košiciach, ako súd prvého stupňa, uznesením č. k. 13Cb/788/2000-313 zo dňa 20. 04. 2010, zamietol návrh žalobcu na ustanovenie právneho zástupcu. Tento návrh podal žalobca z dôvodu, že za situácie, keď Krajský súd v Košiciach dňa 31. 03. 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 13Cb/767/2000 zamietol jeho žalobu o zistenie popretej pohľadávky, pociťuje, že pre ďalšiu účinnú a efektívnu obranu svojich práv potrebuje odbornú pomoc, ktorú si sám z finančných dôvodov nedokáže zabezpečiť. Súčasne predložil dôkazy o nemajetnosti. Prvostupňový súd odôvodnil svoje zamietajúce rozhodnutie odkazom na ustanovenie § 30 OSP. Uviedol, že skúmal, či je v predmetnej veci splnená jedna z podmienok na ustanovenie zástupcu, t. j. či je potreba ochrany záujmov účastníka konania

v priamej spojitosti s predmetnom konania, pričom posudzoval túto podmienku individuálne vo vzťahu k skutkovej a právnej zložitosti veci a konštatoval, že v danej veci sa jedná o preukázanie, či žalobca poskytol pôžičku v uplatnenej výške, a či mu táto bola vrátená, teda ide o unesenie dôkazného bremena žalobcu. Prvostupňový súd poukázal na to, že žalobca bol v spoločnosti úpadcu konateľom, preto mu musí byť známy stav ohľadom poskytovania pôžičiek a ich vrátenia. Skonštatoval, že konanie vedené na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 13Cb/767/2000 nie je pre posúdenie dôvodnosti návrhu žalobcu v predmetnom konaní relevantné. Dospel preto k záveru, že vzhľadom na predmet konania nie je daná potreba na ustanovenie zástupcu žalobcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, uznesením č. k. 5Obo/57/2010-325 zo dňa 26. 05. 2010, právoplatným dňa 09. 07. 2010, potvrdil podľa § 219 OSP ako vecne správne odvolaním žalobcu napadnuté uznesenie Krajského súdu v Košiciach, č. k. 13Cb/788/2000-313 zo dňa 20. 04. 2010.

Odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa vyhodnotil predpoklady pre ustanovenie právneho zástupcu žalobcovi po vecnej i právnej stránke správne. V nadväznosti na § 30 OSP vyslovil, že predpokladom ustanovenia právneho zástupcu účastníkovi konania je jednak žiadosť účastníka konania, pomery účastníka odôvodňujúce oslobodenie od súdnych poplatkov a potreba ochrany záujmov účastníka konania. Súd všetky uvedené predpoklady skúma jednotlivo a vo vzájomných súvislostiach tak, aby nedošlo k porušeniu ústavného práva účastníka konania podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky s tým, že právne podmienky, za ktorých možno ustanoviť účastníkovi konania právneho zástupcu, upresňuje zákon, a to Občiansky súdny poriadok. Ďalej uviedol, že súd prvého stupňa postupoval správne, keď skúmal, či sú splnené predpoklady podľa § 30 OSP na ustanovenie právneho zástupcu žalobcovi, a to v spojitosti s predmetom konania hodnotiac skutkovú a právnu zložitnosť prejednávanej veci. Konštatoval, že prvostupňový súd správne vyhodnotil predmet sporu vo vzťahu k žalobcovi, kedy žalobca má preukázať relevantným dôkazom poskytnutie pôžičky úpadcovi a jej vrátenie, resp. nevrátenie, žalobcovi. Zdôraznil, že žalobca – hoci v predmetnom konaní vystupuje ako fyzická osoba – bol v spoločnosti úpadcu konateľom, a je najlepšie oboznámený so stavom týkajúcim sa poskytovania pôžičiek, ako aj stavom ich splácania. Uviedol, že ustanovenie zástupcu žalobcovi nerieši otázku zabezpečenia dôkazu zo strany žalobcu. Keďže dôvody odvolania žalobcu nepovažoval za dôvodné, odvolací súd k týmto neprihliadol.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca. Dovolací dôvod vzhladol v ustanovení § 237 písm. f) OSP tvrdil, že ako účastníkovi konania, sa postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odvolaciemu súdu vytkol, že napriek jeho výslovnej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu ex offo pre odvolacie konanie, tento o jeho žiadosti nerozhodol. Dovolateľ v dovolaní ďalej uviedol, že vo svojom odvolaní poukázal len na niektoré svoje námietky s tým, že po rozhodnutí o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu pre odvolacie konanie, svoje odvolanie doplní buď ustanovený zástupca, alebo v prípade zamietnutia jeho žiadosti, sám. Tým, že odvolací súd nerozhodol o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu pre odvolacie konanie, ani mu neumožnil doplnenie odvolania (buď cestou právneho zástupcu alebo ním samým), podľa názoru dovolateľa mu odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom. Ďalej dovolateľ vytkol odvolaciemu súdu, že v odôvodnení svojho potvrdzujúceho uznesenia síce zdôvodnil, prečo nebolo porušené jeho právo na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, avšak nevysporiadal sa s argumentáciou dovolateľa spočívajúcou v porušení čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (týkajúceho sa rovnako práva na právnu pomoc). V závere dovolania dovolateľ namietal, že v dovolaní napadnutom uznesení odvolacieho súdu (ako aj v uznesení prvostupňového súdu) došlo k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé prejednanie a rozhodnutie veci v konaní o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov, a to svojvoľným výkladom § 30 OSP. Zastal názor, že odvolací súd subjektívne zhodnotil jeho osobnostné predpoklady na ochranu jeho záujmov v konaní. Dovolacím petitom sa domáhal, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na nové rozhodnutie.

Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadрила.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 OSP), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 OSP), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 OSP), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 ods. 1 a § 237 písm. f) OSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 OSP) preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné, a preto, s poukazom na ustanovenie § 243b ods. 2 veta prvá a ods. 3 OSP, je potrebné dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj naň nadväzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 OSP).

Dovoláním, z dôvodov uvedených v § 237 OSP, je možné napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho formu, obsah alebo povahu predmetu konania. K tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z väd uvedených v § 237 OSP prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti (§ 242 OSP).

So zreteľom na obsah dovolania a na zákonnú povinnosť odvolacieho súdu vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 OSP, dovolací súd skúmal, či konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, nie je postihnuté vadou konania v zmysle § 237 OSP. Podľa tohto ustanovenia prípustnosť dovolania je daná vždy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 OSP pritom nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa citovaného ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým dovolanie inak nie je procesne prípustné. Pre posúdenie existencie procesnej vady v zmysle uvedeného ustanovenia nie je významný subjektívny názor účastníka o tom, že v konaní došlo k niektorej z týchto väd, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté takouto vadou.

Žalobca existenciu väd v zmysle § 237 písm. a), b), c), d), e), a g) OSP v dovolaní nevytýka a v dovolacom konaní vada takejto povahy ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania z týchto ustanovení preto nemožno vyvodiť.

V dovolaní žalobca poukazuje na existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP, t. j. že v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, konkrétne k vade konania

v zmysle § 237 písm. f) OSP /žalobcovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom/.

V danom prípade je daná existencia dovolacieho dôvodu v zmysle § 241 ods. 2 písm. a) OSP vo vzťahu k namietanej vade konania podľa § 237 písm. f) OSP. Dovolateľom namietaná vada konania uvedená v § 237 písm. f) OSP má za následok tzv. zmätočnosť rozhodnutia.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP treba rozumieť taký vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f) OSP významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

K odňatiu možnosti konať pred súdom v predmetnej právnej veci malo podľa žalobcu dôjsť tým, že odvolací súd, napriek jeho výslovnej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu ex offio pre odvolacie konanie, o tejto žiadosti nerozhodol. Dovolateľ poukázal na to, že vo svojom odvolaní neuviedol všetky svoje námietky s tým, že po rozhodnutí súdu o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu pre odvolacie konanie, svoje odvolanie doplní buď ustanovený zástupca, alebo v prípade zamietnutia jeho žiadosti, sám. Zastal názor, že tým, že odvolací súd nerozhodol o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu pre odvolacie konanie, ani mu neumožnil doplnenie odvolania (buď cestou právneho zástupcu alebo ním samým), odňal mu odvolací súd možnosť konať pred súdom. Vytkol odvolaciemu súdu, že v odôvodnení svojho potvrdzujúceho uznesenia síce zdôvodnil, prečo nebolo porušené jeho právo na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, avšak nevysporiadal sa s argumentáciou dovolateľa spočívajúcou v porušení čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd. Namietal, že v dovolaní napadnutom uznesení odvolacieho súdu (ako aj v uznesení prvostupňového súdu) došlo k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé prejednanie a rozhodnutie veci v konaní o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov, a to svojvoľným výkladom § 30 OSP. Mal za to, že zo strany odvolacieho súdu

došlo k subjektívnemu vyhodnoteniu jeho osobnostné predpoklady na ochranu jeho oprávnených záujmov v konaní.

Podľa § 30 ods. 1 OSP účinného v čase rozhodovania prvostupňového i odvolacieho súdu, účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Podľa § 138 ods. 1 OSP, na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremlčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

Podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb., každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 37 ods. 2 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon, každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Vyplývajúc zo znenia citovaného ustanovenia § 30 OSP, podmienkami pre ustanovenie právneho zástupcu súdom sú: 1.) účastník o ustanovenie zástupcu požiada, 2.) účastník spĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, a 3.) ak je takéto zastúpenie potrebné na ochranu jeho záujmov.

V súdnej veci je splnená prvá podmienka pre ustanovenie zástupcu súdom, nakoľko žalobca ako účastník konania o ustanovenie právneho zástupcu požiadal písomným podaním zo dňa 16. 04. 2010 (č. l. 308).

Pri posudzovaní druhej podmienky, a to či účastník spĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov, sú rozhodujúce nasledovné hľadiská uvedené v ustanovení § 138 ods. 1 OSP, ktoré musia byť splnené kumulatívne:

- pomery účastníka to odôvodňujú, a
- nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

V rámci doterajšieho konania žalobca zaplatil súdny poplatok 500,- Sk za návrh na začatie konania (č. l. 9) a súdny poplatok 1 000,- Sk za odvolanie (č. l. 118 a 136). V dovolacom konaní vo veci samej bol žalobca oslobodený od súdneho poplatku za dovolanie, a to uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 13 Cb/788/2000-216 zo dňa 11. 10. 2007, ktorým zároveň súd ustanovil žalobcovi právneho zástupcu z radov advokátov, JUDr. A. T., pre dovolacie konanie.

Nedostatok rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktorý nebol odstránený ani odvolacím súdom, je evidentný v tom, že sa nedostatočne skúmali splnenie predpokladov pre oslobodenie žalobcu od súdnych poplatkov v konaní, ako jednej z podmienok pre ustanovenie právneho zástupcu súdom. Hoci odvolací súd ako poslednú vetu na tretej strane uznesenia uvádza: *„Najvyšší súd Slovenskej republiky považoval dôvody odvolania žalobcu za nedôvodné, preto k nim neprihliadol.“*, mal tým na mysli dôvody uvádzané v odvolaní žalobcu zo dňa 05. 05. 2010 (č. l. 317), ktoré sa však netýkali predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov.

K posúdeniu svojvoľnosti alebo zrejmej bezúspešnosti uplatňovania alebo bránenia práva sa oba konajúce sudy nižších stupňov nevyjadrili, tzn. splnenie tejto podmienky konania nebolo ani predmetom ich skúmania, hoci jednou zo zákonných podmienok pre ustanovenie advokáta je aj skutočnosť, že nejde o svojvoľné a zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Hoci súd prvého stupňa musí pri rozhodovaní rešpektovať len rozsah a dôvody uvedené v žalobe, neznamená to ešte, že by ustanovený zástupca z radov advokátov nemohol prispieť k úspechu žalobcu. V súdnom konaní môže potrebovať žalobca pomoc pri spisovaní svojich ďalších podaní, pri podávaní opravných prostriedkov, pri účasti na pojednávaní, či pri ktoromkoľvek úkone.

Tretí predpoklad ustanovenia právneho zástupcu - či je zastúpenie účastníka potrebné na ochranu jeho záujmov, je možné posúdiť iba v konkrétnej veci, a to pri posúdení subjektívnych daností účastníka konania, zložitosti veci po skutkovej alebo právnej stránke, ale najmä so zreteľom na závažnosť veci pre účastníka konania.

Dovolací súd zastáva názor, že ustanovený zástupca z radov advokátov môže k úspechu účastníka konania (v tomto prípade žalobcu) prispieť právnym poradenstvom nielen pri zabezpečení dôkazných listín, ale aj radou pri akomkoľvek inom úkone v súdnom konaní. Predovšetkým s prihliadnutím na jednu zo základných zásad civilného procesu – zásadu ústnosti konania (§ 115 OSP) nemožno neprihliadnuť na poskytovanie ochrany záujmov účastníka na nariadených súdnych pojednávaniach advokátom. Aj s poukazom na doterajší priebeh súdneho konania (keď po viacerých konaniach na prvostupňovom, odvolacom i dovolacom súde, bola vec vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie), môže záver súdu o nedôvodnosti návrhu žalobcu o ustanovenie právneho zástupcu, viesť k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP.

Dovolací súd poukazuje tiež na to, že odňatie možnosti konať pred súdom možno vidieť v danej veci aj v tom, že odvolací súd nekonal a nerozhodol o žiadosti, resp. návrhu žalobcu, na ustanovenie právneho zástupcu pre odvolacie konanie (č. l. 317), keďže právneho zástupcu je možné ustanoviť buď pre celé konanie, ale aj len pre určité konkrétne štádium konania (napr. pre odvolacie alebo dovolacie konanie) v súlade s ustanovením § 31 OSP, podľa ktorého ustanovený zástupca má rovnaké postavenie ako zástupca na základe plnomocenstva pre celé konanie, pokiaľ nebol ustanovený len pre určité úkony.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že prvostupňový súd zamietnutím návrhu žalobcu na ustanovenie právneho zástupcu v zmysle § 30 ods. 1 OSP, hoci zákonné podmienky pre takéto rozhodnutie splnené neboli, a odvolací súd tým, že nezjednal nápravu a rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil, postupovali nesprávne. Predčasne uzavreli, že žiadosť žalobcu o ustanovenie právneho zástupcu je bezdôvodná. Takýmto postupom odňali žalobcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP.

Keďže výskyt niektorej z procesných väd uvedených v § 237 OSP je zo zákona dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania a zároveň ide o dôvod, pre ktorý musí dovolací

súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vždy zrušiť, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním žalobcu napadnuté uznesenie č. k. 5Obo/57/2010-325 zo dňa 26. 5. 2010, právoplatné dňa 09. 07. 2010, a pre rovnaké vady i uznesenie Krajského súdu v Košiciach, ako súdu prvostupňového, č. k. 13Cb/788/2000-313 zo dňa 20. 4. 2010, zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 veta prvá a ods. 3 OSP).

Úlohou súdu prvého stupňa v ďalšom konaní, pred opätovným rozhodnutím o návrhu žalobcu na ustanovenie právneho zástupcu ex offo, bude náležite preskúmať a vyhodnotiť splnenie všetkých zákonných predpokladov pre oslobodenie žalobcu od súdnych poplatkov v konaní, ako jednej z podmienok pre ustanovenie právneho zástupcu súdom v intenciách dovolacieho súdu.

V zmysle § 243d ods. 1 OSP, ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný.

K uvedeným záverom dospel dovolací päťčlenný senát jednohlasne.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. marca 2012

JUDr. Juraj Seman, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: H.